

Arbetsmarknadsdepartementet
Diarienummer Ku2018/02102/DISK

Remissvar

2019-05-22

Med anledning av promemorian "Förslag till en nationell institution för mänskliga rättigheter i Sverige"

Sammanfattning

Antidiskrimineringsbyrån Agera, f.d. antidiskrimineringsverksamheten i Värmland, välkomnar inrättandet av en nationell institution för mänskliga rättigheter. Vi vill med detta yttrande framföra vissa angelägna punkter. Vi anser att institutionens oberoende bäst kan garanteras genom att placeras som en myndighet under riksdagen; att institutionen skall ges en självständig budget; att frågan huruvida institutionen ska behandla enskilda klagomål bör bli föremål för närmare utredning; att formerna för en övervakningsmekanism för CRPD bör utredas vidare och att institutionen allra minst skall ges befogenhet att avge amicus curiae-utlåtanden.

Kapitel 4 Institutionens uppdrag och uppgifter

Enskilda klagomål och tillsynsverksamhet

Förutsättningarna för institutionens befogenhet att hantera enskilda klagomål samt att bedriva tillsyn bör utredas närmre. De yttranden som avser hantering av enskilda klagomål som gjorts i aktuell utredning bör inte ligga till grund för ett ställningstagande i frågan.

Det framgår av utredningsuppdraget att uppdraget *inte* har omfattat frågan huruvida MR-institutionen ska ha befogenhet att behandla enskilda klagomål. Utredningen tar dock ställning i frågan och konstaterar att institutionen inte ska ha befogenheten att pröva enskilda klagomål. I detta hänseende omnämns i utredningen MR-delegationens avrådan att låta institutionen ha en sådan befogenhet och att en sådan befogenhet skulle innebära att institutionen skulle få "ta emot ett betydande antal enskilda klagomål" som i sin tur "skulle innebära att institutionen inte skulle ha möjlighet att själv styra över sitt arbete och sina prioriteringar".

Vi vill göra gällande att om det kan det konstateras att institutionen skulle få hantera ett betydande antal klagomål bör detta snarare betraktas som ett argument för att ge institutionen befogenhet att hantera enskilda klagomål och allra minst att bedriva tillsyn. Detta förutsätter tillräckliga medel och resurser.

Vi vill också framhålla att även om parisprinciperna inte uttryckligen föreskriver att institutionen ska ges befogenheter i enskilda klagomål eller tillsyn, så fordrar de att institutionen ges så vitt mandat som möjligt.

Kapitel 4.2 Nationell mekanism enligt konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD)

Formerna och inflytandet för en övervakningsmekanism framgår inte tydligt av promemorian och bör utredas närmre för att garantera dess samstämmighet med CRPD:s krav på att civilsamhället ska delta i övervakningsprocessen fullt ut.

Vi vill belysa att medan alla människor har rätt till samma grundläggande rättigheter, kan statens förpliktelser för att åstadkomma detta variera beroende på behoven som finns på olika områden eller hos olika grupper. CRPD förtydligar just de specifika åtaganden som från statens sida krävs för att personer med funktionsnedsättning ska få samma tillgång till sina rättigheter som personer utan funktionsnedsättning. Det är mot den bakgrunden angeläget att särskild kompetens inom dessa frågor säkerställs.

Kapitel 5 Institutionens organisationsform och placering

Institutionens oberoende

Det är angeläget att institutionens oberoende garanteras så som den internationella A-statusen förutsätter. Detta är viktigt för legitimiteten av institutionen vars främsta syfte är att beakta rättighetsperspektivet, d.v.s. den enskildes rätt gentemot staten (i huvudsak myndigheter under regeringen).

Det framgår av promemorian att det centrala uppdraget för institutionen är att bevaka efterlevnaden av de mänskliga rättigheterna. Förpliktelserna under människorättsjuridiken åligger till stor del myndigheter under regeringen. Det följer av grundlagen att Riksdagen är folkets främsta företrädare och utgör den kontrollmakt som granskar regering och förvaltning. Mot den bakgrunden kan myndighetens oberoende, enligt vår mening, bäst säkerställas genom inrättande under Riksdagen. Därför bör institutionens uppdrag, i den mån uppdraget avser bevakning av hur staten efterlever de grundläggande fri- och rättigheterna, tillfalla en myndighet under Riksdagen eller annan möjlig aktör.

MR-institutionen i Finland har sedan 2014 A-status och är ett gott exempel i denna bemärkelse. Institutionen består av tre enheter där riksdagens justitieombudsman tilldelats det övervakande uppdraget. De två andra instanserna förvaltar det främjande arbetet, som ju är av annan karaktär.

Kapitel 9.3 Amicus Curiae-utlåtanden

Vi välkomnar en framtida utredning gällande institutionens befogenhet att kunna avge amicus curiae-utlåtanden. Nationella institutioner för mänskliga rättigheter ska enligt parisprinciperna "verka för och säkerställa harmonisering av nationell lagstiftning, föreskrifter och praxis med internationella människorättsinstrument som staten är part till, och se till att de tillämpas effektivt." Befogenheten att avge utlåtanden bör betraktas som en nödvändighet och särskilt om

institutionen inte ska hantera enskilda klagomål eller bedriva någon form av tillsyn, eftersom institutionen enligt parisprinciperna ska ges förutsättningar för att kunna se till att den internationella människorätten *tillämpas effektivt*.

Kapitel 10 Konsekvensanalys och kostnadsberäkning

Finansiering

Utredningen föreslår att medel för finansiering kan ges från andra MR-aktörers resurser. Institutionen behöver ges en egen budget på så vis att finansieringen inte påverkar resurserna för befintligt MR-arbete. Formerna för finansiering bör utredas ytterligare.

Antidiskrimineringsbyrån Agera

Antidiskrimineringsbyrån Gävleborg

2019-05-22